

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος δέκατος τρίτος

Συνδρομή ἑτησία : Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἑτησιαί — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως : Ὀδὸς Σταδίου, 6

31 Ἰανουαρίου 1882

ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΕΝ Τῷ ΒΙΩ

[Ἐκ τῶν τοῦ Σμάιλς].

Ὀλίγον ἐν γένει ἐπιδρᾶ ἡ τύχη ἐπὶ τῶν μεγάλων ἀποτελεσμάτων τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας. Ἄν καὶ ἐπιτυχάνουσιν ἐνίοτε αἱ προπετεῖς ἐπιχειρήσεις, ἡ μόνη ἀσφαλὴς ὁδὸς εἶνε ἡ τῆς δραστηρίας ἐργατικότητος καὶ ἐπιμελείας. Ὁ ζωγράφος Οὐίλλιαμ εἶχε συνήθειαν, πρὶν ἀποτελειώσῃ τὰς εἰκόνας του, ν' ἀπομακρυνθῇ ὀλίγον, ἀτενίζων πρὸς τὸ ἔργον, πλησιάζας δὲ ἔπειτα, ἀπετελείονεν ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν τὴν εἰκόνα, ἰδοὺς αὐτῇ τὴν ἀπαιτουμένην ζωηρότητα. Ἄλλ' ὁ θαββαλέος οὗτος τρόπος δι' ἐπιμόνου ἐργασίας μόνον ἀποκτάται, καὶ ὁ μὴ προπαρεσκευασμένος τεχνίτης, ἐλπίζων δι' αὐτοῦ τοῦ μέσου νὰ ἐπιτύχῃ, θέλει ἀπ' ἐναντίας καταστρέψῃ τὸ ἔργον του.

Ὁ καλὸς ἐργάτης διακρίνεται πάντοτε ἐπὶ προσοχῇ καὶ τελειότητι ἐν τῇ ἐργασίᾳ· καὶ οἱ ἄριστοι μεταξὺ τῶν τεχνιτῶν γνωρίζουσι τὴν ἀξίαν τῆς λεπτομεροῦς ἐργασίας. Ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελοῦ ἐξηγῶν ποτὲ πρὸς ξένον πόσον εἶχε τελειοποιήσει ἀγαθὰ τι ἀπ' οὗτου εἶδεν ὁ ξένος αὐτὸ, ἐδείκνυε τὰ διάφορα μέρη, τὰ ὁποῖα εἶχε διορθώσει. — «Μικρὰ πράγματα εἶνε ταῦτα, εἶπεν ὁ ξένος, ἀπλὰι λεπτομέρειαί». — «Ἀληθῶς, ἀπάντησεν ὁ γλύπτης, ἀλλ' ἐνηθμήθητι ὅτι αἱ λεπτομέρειαί ἐπιφέρουσι τὴν τελειότητα καὶ ἡ τελειότης δὲν εἶνε μικρὸν πρᾶγμα». Ἐπίσης λέγεται ὅτι ὁ ζωγράφος Νικόλαος Πουσσίν, κανόνα διαγωγῆς εἶχε τὴν καλὴν ἐκτέλεσιν οἰουδήποτε ἔργου, καὶ ἐρωτηθεὶς ποτὲ τίνι τρόπῳ ἠδυνήθη νὰ ἀπολαύσῃ φήμης ἐν Ἰταλίᾳ, ὁ Πουσσίν ἐμφοτικῶς ἀπάντησεν «Ὀὐδὲν ἀμελῶν».

Ἐπάρχουσιν ἀνακαλύψεις γινόμεναι δῆθεν τυχαίως, ἀλλὰ πρᾶγματι ὀλίγιστον συνετέλεσεν ἡ τύχη εἰς τὰς ἐφευρέσεις ἐκεῖνας. Αἱ τυχαῖαι ἐφευρέσεις εἰσὶ μόνον τυχαῖαι περιστάσεις, ἐξ ὧν ὠφελήθησαν εὐφυεῖς τινες ἄνθρωποι· ἡ πτώσις τοῦ μήλου ἐνώπιον τοῦ Νεύτωνος ἀναφέρεται πολλάκις ὡς ἀπόδειξις τῶν τυχαίων ἀνακαλύψεων· ἀλλ' ὁ Νεύτων πρὸ ἐτῶν ἤδη ἐμελέτα τὸ πρόβλημα τῆς πρὸς τὴν γῆν συνολικῆς τῶν σωμάτων (gravitation) καὶ ἀδιακόπως περὶ τούτου ἐσκέπτετο· ἡ δὲ τυχαία περίστασις τῆς πτώσεως τοῦ μήλου ἐβόηθησε μόνον τὸν ἐξάριστον νοῦν τοῦ ἀνδρός, ὅστις διὰ μιᾶς κατενόησε τοὺς θαυμαστοὺς νόμους,

περὶ ὧν πρὸ τοσούτου ἤδη χρόνου ἐμερίμνα. Ὁμοίως συνετέλεσεν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ δόκτορος Ὑούγκ λαμπρὰν ἀνακάλυψιν τῆς διαθλάσεως τῶν ἀκτίνων ἡ θέα διαυγῶν πομφολύγων σάπωνος. Ἄν καὶ οἱ μεγάλοι ἄνδρες φαίνονται εἰς τὸ κοινὸν μεριμνῶντες μόνον περὶ μεγάλων ἀντικειμένων, οἱ ἀληθῶς εὐφυεῖς ἄνδρες, ὡς ὁ Νεύτων καὶ ὁ Ὑούγκ, ἐννοοῦσι τὴν ἀξίαν τῶν κοινοτάτων καὶ ἀπλουστάτων συμβάντων, διότι τὸ μεγαλεῖον αὐτῶν συνίσταται ἐκ τῆς σοφῆς ἐρμηνείας ἐκεῖνων.

Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἐξαρτάται, κατὰ μέγα μέρος, ἐκ τοῦ τρόπου τοῦ παρατηρεῖν, καὶ ῥωσικῆ τις παροιμία λέγει ὅτι «ὁ μὴ παρατηρῶν διέρχεται τὸ δάσος καὶ ξύλα δὲν βλέπει». Ὁ νοῦς βλέπει ὅπως καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ· ἐκεῖ δὲ ὅπου ἀπρόσεκτοι θεαταὶ οὐδὲν βλέπουσιν, οἱ προσεκτικῶς παρατηροῦντες ἀντιλαμβάνονται τῆς ἐννοίας τῶν φαινομένων, σημειοῦσι τὰς διαφορὰς καὶ τὰς ὁμοιότητας καὶ ἀναγνωρίζουσι τὰς σχέσεις ἐκεῖνων πρὸς τὸ ἀντικείμενον τῶν σκέψεων αὐτῶν. Πολλοὶ πρὸ τοῦ Γαλιλέου εἶδον κρεμάμενον βάρος κινούμενον ἐρῥύθμω ἐνθεν καὶ ἐνθεν, ἀλλ' ἐκεῖνος πρῶτος ἐνόησε τὴν ἀξίαν τοῦ φαινομένου. Ὁ κανδηλάπτης τῆς ἐν Πίσση μητροπόλεως, γεμίσας κανδήλαν τινὰ ἐλαίου, τὴν ἀφῆκε κινουμένην· ὁ δὲ Γαλιλέος, ὀκτοκαίδεκαετῆς νέος ὢν, παρατηρῶν μετὰ προσοχῆς τὴν κίνησιν, συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ ἐφαρμύσῃ τὴν κίνησιν ταύτην εἰς τὴν καταμέτρησιν τοῦ χρόνου. Πεντήκοντα ὅμως ἔτη διήλθον πρὶν ἀποπερατωθῇ ἡ ἐφεύρεσις τοῦ ἐκρεμοῦς (pendule), ἐφευρέσεις τοσούτου σπουδαῖα ὡς πρὸς τὴν καταμέτρησιν τοῦ χρόνου καὶ τοὺς ἀστρονομικοὺς ὑπολογισμοὺς, ὡς δύναται νὰ θεωρηθῇ μοναδικὴ κατὰ τὸ εἶδος αὐτῆς. Ἐκτὸς δὲ τούτου ὁ Γαλιλέος μαθὼν τυχαίως ὅτι Ὁλλανδὸς τις διαπτροποιὸς προσέφερε τῷ κόμμητι τοῦ Νάσσα ὄργανόν τι, δι' οὗ τὰ ἀπομεικροκρουσμένα ἀντικείμενα ἐφαίνοντο πλησίον, ἐσκέφθη περὶ τῆς αἰτίας τοῦ φαινομένου καὶ ἐφευρε τὸ τηλεσκοπίον. Ἀδιάφορος ἀκρατῆς ἢ ἀπρόσεκτος νοῦς δὲν ἤθελε βεβαίως πραγματοποιήσῃ τοιαύτας ἐφευρέσεις.

Ἐν ᾧ ἐζήτει ὁ σὴρ Σαμουήλ Βράουν τὸν εὐχρόντερον τρόπον πρὸς κτίσιν γεφύρας, περιεπάτει πρῶτα τινὰ ἐν τῷ κήπῳ του, ὅτε εἶδε τὴν ὀδὸν φραγμένην διὰ λεπτῶν νημάτων ἀράχνης· αὐθιγὴ συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ μιμηθῇ τὸ ἀράχιον,

κατασκευάζων γέφυραν διὰ σιδηρούχων άλυστων, καὶ οὕτως ἐπενόησε τὰς κρεμαστὰς γεφύρας. Ὁ Ἰάκωβος Οὐάττ, σκεπτόμενος περὶ κατασκευῆς ὑδραγωγείου ὑπὸ τοῦ ἀνίσου ρεῖθρου τοῦ ποταμοῦ Κλάϊδ, ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ, μιμηθεὶς διὰ σιδηρούχων σωλήνων τὸ ὄστρακον ἀστακοῦ, τὸν ὁποῖον παρετήρησεν ἐν ᾧ ἐγευματίζε. Πρῶτος διδάσκαλος τοῦ σιρ Ἰσαμπάρτ-Βροῦνελ, τοῦ κατασκευάσαντος τὸν ὑποβρύχιον δρόμον τοῦ Ταμέσεως, ὑπῆρξεν ὁ μικρὸς σκώληξ τῶν ζυλίνων πλοίων ὁ μηχανικὸς παρετήρησε τὸ ζυβιον διατρυπῶν τὸ ξύλον, διὰ τῆς εὐόπλου κεφαλῆς, εἰς διαφόρους διευθύνσεις μέχρι τῆς περατώσεως τοῦ ἔργου καὶ ἀλείφον μετὰ ταῦτα τὸν θόλον καὶ τὰ πλάγια διὰ εἶδους βερνικίου πρὸς στερέωσιν αὐτῶν ἐφάρμοσας λοιπὸν τὴν ἐργασίαν ταύτην εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς ὑπογείου ὁδοῦ τοῦ Λονδίνου, ὁ Βροῦνελ ἐπραγματοποίησε τὸ ἀριστον τῆς μηχανικῆς τέχνης ἔργον.

Ὁ νοήμων παρατηρητὴς δίδει ἀξίαν εἰς τὰ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀσήμαντα γεγονότα ἢ θῆα φύκος πλέοντος παρὰ τῷ πλοίῳ ἤρκεσε τῷ Κολόμβω, ὅπως καταδαμάσῃ τὴν τάσιν τῶν ἀπυθνηκῶν ἐνεκα τῆς διαρκείας τοῦ πλοῦ αὐτῶν, καὶ ὅπως πείσῃ αὐτοὺς ὅτι ὁ ποθούμενος Νέος Κόσμος ἦτο πλησίον. Οὐδὲν πρέπει νὰ ἀμεληθῶμεν, διότι καὶ τὸ μᾶλλον ἀδιάφορον συμβάν καλῶς ἐννοούμενον δύναται νὰ χρησιμεύσῃ τὴν δύνατον νὰ υποθέσῃ ὅτι τὰ περίφημα «λευκὰ παράλια τῆς Ἀλβιῶνος» ἐκτίσθησαν ὑπὸ μικροσκοπικῶν ἐντόμων τῆς αὐτῆς φύσεως μὲ τὰ πλουτίζοντα τὴν θάλασσαν διὰ νήσων κοραλλιωτῶν! τίς δὲ τοιαῦτα παραδείγματα πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων, θέλει ἀμφισβητήσῃ τὴν δύναμιν τῶν μικρῶν μέσων;

Ἡ ἀκριβὴς παρατήρησις τῶν λεπτομερειῶν ἐξασφαλίζει τὴν ἐπιτυχίαν οἰουδήποτε ἔργου ἢ ἐπιχειρήσεως ἢ δὲ ἀνθρωπίνῃ σοφίᾳ σύγκριται ἐκ μικρῶν γεγονότων ἀποτελούντων πυραμίδα ἐπιμελῶς ἰδρυθεῖσαν ὑπὸ πολλῶν γενεῶν ἀνθρώπων. Πολλὰ τοιαῦτα ἀσήμαντα κατὰ τὸ φαινόμενον γεγονότα ἐγένοντο βᾶσις πρακτικωτάτων ἀποτελεσμάτων. Εἴλοσιν αἰῶνες παρήλθον μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν ὑπὸ τοῦ ἐκ Πέργης Ἀπολλωνίου τῶν κωνικῶν τομῶν, καὶ πρὶν γίνωσιν αὐτὰ παραδειχθεῖν ὡς βᾶσις τῆς ἀστρονομικῆς ἐπιστήμης, τῆς ὁδηγούσης τὸν περιηγητὴν ἐπὶ ἀγνώστον θαλασσῶν καὶ τῆς ἐγχαρττούσης ἐν τῷ οὐρανῷ τὴν ἀγούσαν πρὸς τὸν λιμένα ὁδόν. Καὶ ἂν οἱ μαθηματικοὶ δὲν εἶχον κοπιᾶσαι καὶ σκεπθῆναι, κατὰ τὸ φαινόμενον πολλάκις εἰς μάτην, πρὸς ἐφεύρεσιν τῶν ἀφρημένων σχέσεων μεταξύ γραμμῶν καὶ ἐπιφανειῶν, αἱ πλείστα τῶν μηχανικῶν ἐφευρέσεων ἡμῶν δὲν ἦθελον πιθανῶς ὑπάρξῃ.

Ὅτε ἐφεύρεν ὁ Φραγκλίνος τὴν ταυτότητα τοῦ κερανοῦ καὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ἐχλευάσθη ἢ ἐφεύρεσις καὶ πολλοὶ ἠρώτων· «Εἰς τί χρησιμεύει;» Ἀλλ' ὁ Φραγκλίνος ἀπήντησεν· «Εἰς τί χρησι-

μεύει ὁ παῖς; εἰς τὸ νὰ γίνῃ ἀνὴρ!» Ἐπίσης ὅτε παρετήρησεν ὁ Γαλθάνης ὅτι ὁ ποῦς τοῦ βατράχου συστέλλεται εἰς ἐπαρῆν μετὰ τῶν μετᾶλλων τινῶν ἐρχόμενος, ἦτο ἀδύνατον νὰ υποθέσῃ τις, ὅτι τοσοῦτον ἀσήμαντον συμβάν ἔμελλε νὰ ἐπιφέρει μέγιστα ἀποτελέσματα. Καὶ ὅμως τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἀρχὴ τοῦ ἠλεκτρικοῦ τηλεγράφου τοῦ ἐνοῦντος τὰς ἡπείρους καὶ ὡς δίκτυον καλύπτοντος τὸν κόσμον. Ἡ γεωλογικὴ ἐπιστήμη, ἡ ἀγούσα εἰς τὴν ἀνακάλυψιν πλουσιῶν μεταλλείων ἐπενεγκόντων τοσαύτας βιομηχανικὰς ὠφελείας, ἐγεννήθη ἐκ τεμαχίων λίθων καὶ ὀρυκτῶν νοημῶς ἐρμηνευθέντων.

Ὁ δὲ γιγαντιαῖος μηχανισμὸς ὁ τιθεὶς εἰς κίνησιν τὰ βιομηχανικὰ ἡμῶν καταστήματα, τὰ ἀτμοπλοία καὶ τοὺς σιδηροδρόμους, ἀρύεται τὴν δύναμιν του ἐκ σταγόνων ζέοντος ὕδατος, δηλαδὴ ἀτμοῦ ἰσοδυναμοῦντος πρὸς δύναμιν ἑκατομμυρίων ἵππων καὶ καταβάλλοντος τὰ κύματα καὶ τὴν θύελλαν.

Ἡ τέχνη τοῦ ὠφελεῖσθαι ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ τῶν τυχαίων συμβάντων, εἶνε μεγάλη τέχνη ἐξασφαλίζουσα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν ἐπιτυχίαν· ἀλλ' οὐδέποτε ἔλλειψαν αἱ περιστάσεις εἰς τοὺς βαθεῖαν ἀπόφασιν ἔχοντας, διότι μὴ παρουσιαζομένων ἐκείνων αὐτοθελῶς, οὔτοι τὰς προκαλοῦσιν. Ἀλλ' οἱ σπουδάζοντες μόνον ἐντὸς τῶν σχολείων, τῶν μουσείων καὶ τῶν πολυτεχνείων σπανίως ὑπηρετήσαν σπουδαίως τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν τέχνην, οἱ δὲ μεγάλοι ἐφευρεταὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν ἔλαβον ἀροζούσαν ἐκπαίδευσιν ἢ ἀνάγκη μᾶλλον ἢ ἡ ἄνεσις ἐγέννησε τὴν ἐφευρετικὴν δύναμιν, κάλλιστον δὲ πάντων σχολείων εἶνε ἡ δυστυχία. Τινὲς τῶν διασημοτέρων ἐργατῶν χονδροειδῆ μόνον ἐργαλεῖα εἶχον· ἀλλὰ τὰ ἐργαλεῖα οὐδὲν προσθέτουσι τῷ καλῷ ἐργάτῃ, ὅστις χρήζει μόνον ἐπιδεξιότητος καὶ ἐπιμονῆς. Παισιμῶδες μάλιστα καθίσταται τὸ γεγονὸς, ὅτι κακὸς ἐργάτης οὐδέποτε εὕρισκε καλὰ ἐργαλεῖα. Ὁ ζωγράφος Ὁπη, ἐρωτηθεὶς ποτὲ ὁποῖαν θαυμαστὴν μέθοδον μετεχειρίζετο ὅπως μίξῃ τὰ χρώματά του, ἀπήντησε· «Τὰ μιγνύω εἰς τὸν ἐγκέφαλόν μου» τὴν αὐτὴν δὲ μέθοδον πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ πᾶς ἐργάτης θέλων νὰ ἐπιτύχῃ. Ὁ Φέργουσσ μετὰξὺ ἄλλων θαυμασιῶν ἔργων κατασκευάσας ζύλινον ὠρολόγιον ἀκριβεστάτα δεικνύον τὰς ὥρας, μόνον ἐργαλεῖον ἔχων μικρὸν κονδυλομάχαιρον, οἷον δύναται νὰ ἔχῃ ὁ τυχὼν ἀληθῶς ὅμως ὁ τυχὼν δὲν δύναται νὰ παραβληθῇ τῷ Φέργουσσων. Ἀγγεῖον ὕδατος καὶ δύο θερμόμετρα ἤρκεσαν τῷ χημικῷ Βλάκ ὅπως ἐφεύρῃ τὴν ἐσωτερικὴν θερμότητα ὁ Νεῦτων ἐποίησε γνωστὴν εἰς τὸν κόσμον τὴν σύνθεσιν τοῦ φωτὸς καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν χρωμάτων μεταχειριζόμενος, πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν ἀπορρήτων τούτων, πρίσμα, φακὸν καὶ φύλλον ναστοχάρτου. Ὁ Στόχαρτ ἔμαθε τὴν τέχνην τοῦ συνδυασμοῦ τῶν χρωμάτων προ-

σεπτικῶς παρατηρῶν τὰς πτέρυγας τῶν χρυσαλλίδων, καὶ πολλάκις ἔλεγεν ὅτι μόνος ἐκεῖνος ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ ὁποῖαν εὐγνωμοσύνην ὤφειλε τοῖς μικροῖς ἐκείνοις ἐντόμοις. Θύρα ἀποθήκης καὶ τεμάχιον ἄνθρακος ἐχρησίμευσαν τῷ Οὐίλκν ἀντὶ πίνακος καὶ χρωστήρων. Ὁ Μπέουιζ ἔμαθε τὴν ἰχνογραφίαν, ζωγραφίζων ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν οἰκιῶν τοῦ χωρίου, καὶ ὁ Βενιαμὶν Οὐεστ ἠναγκάσθη νὰ δανεισθῇ τοὺς πρώτους χρωστήρας ἐκ τῆς οὐρᾶς τῆς γαλιῆς. Ὁ Φέργουσον κατέτριβε τὴν νύκτα εἰς τοὺς ἀγρούς, καὶ ἐσχεδίασε χάρτην τοῦ οὐρανοῦ διὰ κλωστῆς ἐχούσης κόκκους τινὰς ἐπ' αὐτῆς, ἣν ἐκράτει τεντωμένην μεταξὺ τοῦ ὀφθαλμοῦ του καὶ τῶν ἀστέρων. Ὁ Φραγκλίνος ἐφείλκυσε κατὰ πρόωτον τὴν ἠλεκτρικὴν ὕλην ἀπὸ τῶν νεφῶν διὰ μέσου ἀετοῦ κατεσκευασμένου ἐκ δύο ἐν σχήματι σταυροῦ ζύλων καὶ ἐκ μεταξωτοῦ μανδουλοῦ. Ὁ Γίφορντ, βοηθὸς ὑποδηματοποιοῦ, ἔγραψε τὰ πρώτα μαθηματικὰ προβλήματα τὰ του ἐπὶ τεμαχίων δέρματος, καὶ ὁ ἀπτρονόμος Ῥιτεγγάου ἐσημείωσε τοὺς πρώτους περὶ ἐκλείψεων ὑπολογισμοὺς ἐπὶ τῆς ἐχέτης τοῦ ἀρότρου αὐτοῦ.

Κοινότατα συμβάντα παρέχουσι τῷ θέλοντι νὰ ὠφελθῇ ἐξ αὐτῶν μέσα αὐτοβελτιώσεως· ὁ καθηγητὴς Λῆ, ξυλουργὸς τότε ὢν, εἰργάζετο εἰς διόρθωσιν ἐδωλίων ἐν τῇ συναγωγῇ, ὅτε, εὐρῶν ἐβραϊκὴν βίβλον, ἐκυριεύθη ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ ἀναγνώσῃ τὸ πρωτότυπον· ἠγόρασεν ἐβραϊκὴν γραμματικὴν, ἤρχισε σπουδάζων, καὶ ἀπ' ἐαυτοῦ ἐξέμαθε τὴν γλῶσσαν. Δικαίως ἔλεγεν ὁ Ἐδμόνδος Στῶν πρὸς τὸν δοῦκα τοῦ Ἀργαίλ ἐρωτῶντα τίμη τρόπον κατώρθωσεν ἐκεῖνος, πτωχὸς κηπουρὸς ὢν, νὰ ἀναγινώσκῃ λατινιστὶ τὰ «Principia» τοῦ Νεύτωνος.—Ἀρκεῖ νὰ γνωρίζῃ τις τὰ εἰκοσιτέσσαρα γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου ὅπως μάθη ὅτι, τί ἄλλο θέλῃ». Τὸ πᾶν κατορθοῦται διὰ τῆς ἐπιμελείας, τῆς ἐπιμονῆς καὶ τῆς καλῆς χρήσεως τῶν περιστάσεων.

Ὁ σὶρ Βάλτερ Σκῶτ ὠφελεῖτο ἐξ ἀπασῶν τῶν περιστάσεων, ἐνίοτε δὲ καὶ τῶν δυσαρέστων συμβάντων. Ἐν ᾧ ἦτο εἰς τὴν ὑπηρεσίαν δικηγόρου τινός, ἐστάλη εἰς Σκωτίαν, ὅπου ἐσχέσθη μετὰ τῶν ἀπομεινάντων ἡρώων τοῦ 1745, καὶ ὠρελήθη ἐκ τούτου ὅπως συνάξῃ τὴν ὕλην πολλῶν ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ. Χρηματίσας ὕστερον καταλυματίας ἱππικοῦ ἐν Ἐδιμβούργῳ ἐπληρώθη ὑφ' ἵππου τινός καὶ ἔμεινε κληρῆς ἐπὶ τινὰ χρόνον· ἀλλ' ὁ νοῦς του εἰργάζετο καὶ ἐν διαστήματι τριῶν ἡμερῶν συνέγραψε τὸ πρῶτον ἄσμα τοῦ «Lay of the last Minstrel», πρῶτον αὐτοῦ ἐκτεταμένον καὶ πρωτότυπον ἔργον. Ὁ σὶρ Χούμφρυ Δαίβυ ἐποίησε τὰ πρώτα περὶ φυσικῆς ἐπιστήμης πειράματα καθ' ἣν ἐποχὴν ἦτο βοηθὸς φαρμακοποιοῦ, καὶ μόνον ἐργαλεῖα εἶχε τὰ ἀγγεῖα τοῦ μαγειρείου καὶ τὰς φιάλας τοῦ φαρμακείου. Ἐτυχεν ὁμῶς νὰ ναυαγήσῃ Γαλλικὸν πλοῖον, οὗτι-

νος ἐσώθη ὁ ἱατρὸς μετὰ τῶν χειρουργικῶν ἐργαλείων· μεταξὺ τούτων ὑπῆρχε παλαιὰ κλυστοσύριγξ, ἣν προσέφερον ὁ ἱατρὸς τῷ Δαίβυ· οὗτος μετ' εὐγνωμοσύνης ἔλαβε τὸ δῶρον, καὶ μετεχειρίσθη αὐτὸ πρὸς τελειοποίησιν πνευματικῆς μηχανῆς ἣν κατεσκευάζε τότε, κατόπιν δὲ μετέβαλε τὸ πολυτίμον ἐργαλεῖον εἰς ἀεραντλίαν πρὸς ἐξέτασιν τῆς φύσεως τῆς θερμότητος.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὁ καθηγητὴς Φάραδαι, ὁ ἐπιστημονικὸς διάδοχος τοῦ Δαίβυ, ἐποίησεν, ἐν ᾧ εἰργάζετο ὡς βιβλιοδέτης, τὰ πρώτα περὶ ἠλεκτρισμοῦ πειράματα, μόνον ὄργανον ἔχων ἀχρηστών τινα φιάλην ἀξιοπαρατήρητον δὲ εἶνε ὅτι ὁ Φάραδαι ὤρμησε πρὸς τὴν σπουδὴν τῆς χημείας ἀπ' οὗ ἤκουσε τὰς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὁμιλίαις τοῦ Δαίβυ. Μέλος τι τῆς ἐπιστημονικῆς ἀκαδημίας, παρατηροῦν παρὰ ὅτι ὁ Φάραδαι ἀνεγίνωσκεν ἐν βίᾳ ἐπιστημονικὸν περὶ ἠλεκτρισμοῦ βιβλίον, ὅπερ ἔμειλε νὰ δέσῃ, καὶ μαθὼν ὅτι ὁ νέος εἶχε κλίσιν πρὸς τὰ τοιαῦτα, ἔδωκεν αὐτῷ εἰσιτήριο πρὸς ἀκρόασιν τεσσάρων μαθημάτων τοῦ σὶρ Χούμφρυ· ὁ Φάραδαι, λαθὼν σημειώσεις, τὰς ἔστειλε τῷ καθηγητῇ, ὅστις ἔτι μᾶλλον ἐθαύμασε τὴν ἐπιστημονικὴν ἀκριβείαν αὐτῶν, ὅτε ἔμαθε τὴν ταπεινὴν τοῦ νέου θέσιν· οὗτος ἐξέφρασε τότε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ γίνῃ χημικὸς, καὶ ἐπιμένων κατώρθωσε νὰ λάβῃ θέσιν βοηθοῦ ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἀκαδημίᾳ· μετὰ καιρὸν δὲ ὁ ἔξοχος βιβλιοδέτης διεδέχθη τὸν οὐχ ἦττον ἔξογον φαρμακοποιόν. Χαριχτηριστικαί τοῦ Δαίβυ εἶνε αἱ ὑπ' αὐτοῦ, ὅτε ἦτο εἰκοσαετῆς νέος, ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ ἐγγεγραμμέναι σκέψεις. «Στεροῦμαι πλούτου, ἰσχύος καὶ εὐγενείας ὅπως προσδεύσω εἰς τὸν κόσμον, καὶ ὁμῶς πέπεισμαι, ὅτι, ἐὰν ἔχω ζῶην, θέλω φανῆ ὠφέλιμος τῇ ἀνθρωπότητι καὶ τοῖς φίλοις ὡσὰν ἐκ γενετῆς κατεῖχον πάντα τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα.» Ὁ Δαίβυ, ὡς καὶ ὁ Φάραδαι, ἠδύνατο νὰ ἀφιερῶσθαι πᾶσαν τὴν διανοητικὴν δύναμιν του εἰς τὴν πρακτικὴν καὶ πειραματικὴν σπουδὴν ἀντικειμένου τινός· οἱ τοιοῦτον προτέρημα ἔχοντες πραγματοποιοῦσι συνήθως, ἔστω καὶ δι' ἀπλῆς ἐπιμελείας καὶ σκέψως σπουδαιότατα ἀποτελέσματα. Ὁ Κόλεριτζ, περὶ τοῦ Δαίβυ ὁμιλῶν ἔλεγεν· «Ὁ νοῦς του τοσοῦτον ἐλαστικὸς καὶ ζωηρὸς εἶνε, ὥστε διὰ μιᾶς καταλαμβάνει καὶ ἀναλύει πᾶν ζήτημα· ἕκαστον ἀντικείμενον λαμβάνει ζῶην, καὶ καρποφόροι σκέψεις ἀναφύονται ὡς χλόη καθ' ἕκαστον βῆμα τοῦ Δαίβυ.»

Ἀπ' ἐτέρου δὲ ὁ Δαίβυ ἔλεγε περὶ τοῦ Κόλεριτζ, οὗτινος ἐθαύμαζε τὴν εὐφυίαν. «Ἐξισίαν διάνοικν, ἐλευθερὰς ἰδέας καὶ εὐαίσθητον καρδίαν ἔχων, ὁ Κόλεριτζ, θέλει δυστυχῶς γίνῃ θῦμα τῆς ἀταξίας καὶ τῆς ἐλλείψεως ἀκριβείας αὐτοῦ».

Ὁ διάσημος Κουβιέρὸς ἦτο ἀκριβέστατος καὶ προσεκτικώτατος παρατηρητῆς· ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἠσθάνθη τάσιν πρὸς τὴν φυσικὴν ἱστορίαν,

ἀρ' οὐ ἀνέγνωσε τόμον τινὰ τῆς φυσικῆς τοῦ Βυρ-
φάνως ἱστορίας, περιελθόντα τυχαίως εἰς χειράς
του· ἀντέγραψε τὰς εἰκονογραφίας καὶ ἐχρωμά-
τισεν αὐτὰς κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ κειμένου.
Εἰς τῶν διδασκάλων τῷ ἐδώρησε τὸ Σύστημα
τῆς Φύσεως τοῦ Διναίου, καὶ ἐπὶ δέκα ἔτη τὸ
βιβλίον τοῦτο ὑπῆρξε τὸ σύνολον τῆς περὶ φυσι-
κῆς ἱστορίας βιβλιοθήκης του. Δεκαοκταετῆς γε-
νόμενος, ἔλαβε θέσιν διδασκάλου παρὰ οἰκογε-
νεῖα ἐν Φεκάμπ τῆς Νορμανδίας διατριβούση καὶ
ζῶν πλησίον τῆς θαλάσσης εὐρέθη εἰς ἄμεσον συ-
νάντησιν μετὰ τῶν θαυμασίων προϊόντων αὐτῆς.
Περιπατῶν ποτὲ ἐπὶ τῆς παραλίας εὖρε σπηλίαν,
καὶ τὸ παράδοξον ζῶον τοσοῦτον διήγειρε τὴν
περιέργειαν τοῦ Κουδιέρου, ὥστε ἔφερον αὐτὸ οἴ-
καδε πρὸς ἀνατομίαν, ἀρχίσας οὕτως τὰς περὶ
τῶν μαλακοστράκων σπουδὰς του, τὰς ἐπενεγ-
κούσας αὐτῷ τοσαύτην φήμην καὶ δόξαν. Οὐδὲν
βιβλίον εἶχε πλὴν τοῦ μεγάλου τῆς φύσεως βι-
βλίου, ἀλλ' ἡ μελέτη καὶ ἡ παρατήρησις τῶν πε-
ριέργων καὶ τῶν νέων ἀντικειμένων, τὰ ὅποια καθ' ἑ-
κάστην ἀνεκάλυπτε, βαθυτέραν ἐντύπωσιν ἐποίη-
σεν ἐπ' αὐτοῦ ἢ ὅτι ἤθελε ποιήσει οἰοιδήποτε
γραπτὸν ἔργον. Τρία ἔτη διήλθον τοιοιτοτρόπως,
κατὰ τὰ ὅποια παρέβαλλε τὰ ὑπάρχοντα θαλάσ-
σια ζῶα πρὸς τὰ ὄρυκτὰ λείψανα, τὰ εὐρεθέντα
πέριξ τοῦ Φεκάμπ, ἀνέτεμεν τὰ διάφορα περιελ-
θόντα εἰς χειράς του εἶδη, καὶ διὰ τῶν παρατη-
ρήσεών του προητοίμασε τὴν ἐντελῆ μεταδύθυμι-
σιν τῆς τῶν ζῴων κατατάξεως. Κατ' ἐκείνην τὴν
ἐποχὴν, ὁ Κουδιέρος ἐγένετο γνωστὸς τῷ πεπαι-
δευμένῳ Ἀββᾶ Τεισιέρ ὅστις ἔγραψε τῷ δικισμῷ
φυσιοδίφῃ Ἰουσιῶ καὶ τοῖς ἐν Παρισίοις φίλοις
περὶ τῶν ἐρευνῶν τοῦ νέου φυσιοδίφου τοσοῦτον
θερμῶς, ὥστε ὁ Κουδιέρος προσεκλήθη νὰ ὑποβάλῃ
εἰς τὸν σύλλογον τῶν φυσιοδίφων τὰς παρατη-
ρήσεις του· μετ' ὀλίγον δὲ διωρίσθη βοηθὸς ἐπι-
τηρητῆς τοῦ Βοτανικοῦ Κήπου. Ὁ Τεισιέρ ἐν τῇ
συστατικῇ ὑπὲρ τοῦ Κουδιέρου ἐπιστολῇ, ἔγρα-
φεν· «Ἐνθυμηθῆτε ὅτι ἐγὼ ἐσύστησα τὸν Δελάμβρ,
ὅστις διεκρίθη εἰς ἄλλον κλάδον ἐπιστήμης· οὗ-
τος ἔσεται ἕτερος Δελάμβρ». Περιττὸν νὰ προσ-
θέσωμεν ὅτι ἡ προφητεία τοῦ Τεισιέρ πληρέστατα
ἐπραγματοποιήθη.

Ἀπεδείξαμεν λοιπὸν ὅτι ἡ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ
σκοποῦ ἐπιμονὴ καὶ ἡ ἀκάματος ἐπιμέλεια πολὺ
περισσότερον τῆς τύχης συντρέχει τὸν ἄνθρωπον.
Οἱ μὴ τείνοντες πρὸς ὄρισμένον τινὰ σκοπὸν, οἱ
ἀδύνατοι καὶ οἱ νοητοὶ οὐδὲν ὄφελος ἀπολαμβά-
νουσιν ἐκ τῶν ἀρμοδίων περιστάσεων, διότι οὐδὲ
κἂν παρατηροῦσι τὴν ἀξίαν αὐτῶν. Ἀπ' ἐναντίας
δὲ θαυμάσιον εἶνε τὸ δυνάμενον νὰ ἐκτελεσθῇ ὑπὸ
τῶν χρησιμοποιούντων τὰς ἀδικόπως παρουσι-
αζομένας βοηθητικὰς εὐκαιρίας. Ὁ Στέφενσον ἔ-
μαθε τὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὴν χωρομετρίαν κατὰ
τὰς ὥρας τῆς νυκτερινῆς ὑπηρεσίας ἐν ᾧ εἰργά-
ζετο ὡς μηχανοποιός. Ὁ Δάλτων ἤρτισεν ἔργα-

ζόμενος ἐκ παιδικῆς ἡλικίας, δωδεκαετῆς μόλις
ᾧ, διηύθυνε σχολεῖον ἐν τῷ χωρίῳ καλλιερῶν
συγχρόνως τὸ κτήμα τοῦ πατρὸς του· ἀφιερῶθη
εἰς τὴν σπουδὴν τῆς μετεωρολογίας καὶ ἐξήκο-
λούθησε τὰς παρατηρήσεις μέχρι τῆς τελευταίας
αὐτοῦ ἡμέρας, ἀφῆκε δὲ ὑπὲρ τὰς 200,000 με-
τεωρολογικὰς σημειώσεις.

Καὶ αἱ ἐλάχισται στιγμαὶ ἔχουσιν ἀξίαν, διότι
ἡ καλὴ χρῆσις αὐτῶν τὰ μέγιστα συντελεῖ πρὸς
ἐπίτευξιν σπουδαίων σκοπῶν· μία μόνη ὥρα κα-
θ' ἑκάστην, ἀφαιρουμένη ἐξ ἀσκόπων ἀσχολιῶν, ἀρ-
κεῖ ὅπως κατασταθῇ πᾶς ἄνθρωπος κοινῆς δια-
νοίας, κάτοχος ἐπιστήμης τινὸς, ἐπίσης ἀρκεῖ ὅ-
πως μεταβάλῃ ἐντὸς δέκα ἐτῶν ἀμαθῆ ἄνθρωπον
εἰς πεπαιδευμένον. Δὲν πρέπει νὰ παρέλθῃ ἄκαρ-
πος ὁ πολῦτιμος χρόνος, οἱ δὲ καρποὶ του εἰσὶν
τῆς αὐξήσεως τῶν γνώσεων, ἡ καλλιέργεια ἐναρέτου
τινὸς ἀρχῆς καὶ ἡ ἐνίσχυσις καλῶν ἔξεων. Ὁ ἰα-
τρὸς Μάσον Γουδ μετέφρασε τὸν Λουκρέτιον με-
ταβαίνων ἐφ' ἀμάξης εἰς τοὺς ἀσθενεῖς του. Ὁ
δόκτωρ Δάρβιν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον συνέγραψε
τὰ πλεῖστα ἔργα, μεταβαίνων εἰς τοὺς κατοι-
κοῦντας τὴν ἐξοχὴν πελάτας του καὶ γράφων τὰς
σκέψεις ἐπὶ τεμαχίου χάρτου, ὅπερ ἔφερε πάντοτε
μεθ' ἑαυτοῦ. Ὁ Βύρνεϋ ἔμαθε τὴν γαλλικὴν καὶ
τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν μεταβαίνων ἐφιππος πρὸς
παράδοσιν τῶν μαθημάτων, ὅταν ἐχρημάτισε μου-
σικοδιδάσκαλος. Ὁ Κίρκ Οὐάιτ ἔμαθε τὴν ἑλλη-
νικὴν γλῶσσαν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἀπὸ τῆς οἰ-
κίας εἰς τὸ γραφεῖον καθημερινοῦ περιπάτου· προ-
σωπικῶς δὲ γνωρίζομεν ἄνδρα ὑψηλὴν κατέχοντα
θέσιν, ὅστις ἔμαθε τὴν λατινικὴν καὶ τὴν γαλ-
λικὴν γλῶσσαν τρέχων εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Μαγχε-
στρίας ὡς μεσίτης.

Ὁ Διχεσσῶ, μέγας σπραγιδοφύλαξ τῆς Γαλ-
λίας συνέγραψε σοφὸν καὶ ὀγκῶδες βιβλίον, χρη-
σιμοποιῶν, τὰς ὀλίγας στιγμάς, αἵτινες παρέρ-
χονται μετὰ τὴν εἰδοποίησιν ὅτι τὸ γεῦμα εἶνε
ἔτοιμον, καὶ πρὶν συναθροισθῶσιν ἅπαντες οἱ συν-
δαιτυμόνες, ἡ δὲ κυρία Γενλὶς συνέγραψε τινὰς
τῶν τερπνῶν διηγήσεών της περιμένουσα τὴν ἡ-
γεμονίδα ἣν ἐδίδασκε καθ' ἑκάστην. Ὁ Μπούρ-
ριττ κατῴρωσε νὰ μάθῃ δεκαοκτὼ ἀρχαίας καὶ
νέας γλώσσας καὶ εἰκοσιδύο εὐρωπαϊκὰς διαλέ-
κτους, ἐν ᾧ εἰργάζετο ὡς σιδηρουργὸς, ἤρνετο δὲ
τὴν δύναμιν τῆς εὐφυίας καὶ ἀπέδιδε τὰς προό-
δους του εἰς τὴν καλὴν χρῆσιν τῶν μεταξὺ ὄρι-
σμένων ἀσχολιῶν διεσπαρμένων στιγμῶν.

Ὅποια σοβαρὰ καὶ βαθεῖα συμβουλὴ πρὸς τοὺς
νέους ὑπάρχει ἐγγεγραμμένη ἐπὶ τοῦ ὄρολογίου
τοῦ ἐν Ὁξωνίᾳ σχολείου· «Periunt et imputan-
tur» ἤτοι «ἀπόλλυνται αἱ ὥραι καὶ εἰμῆθα ὑπεύ-
θινοι δι' αὐτάς!» Ὁ χρόνος εἶνε τὸ μόνον μι-
κρὸν τεμάχιον τῆς αἰωνιότητος, ὅπερ ἀνήκει ἡ-
μῖν καὶ, ὡς καὶ ἡ ζωὴ, ἀνεπιστρέπτει παρέρχο-
νται. «Ἡ τοῦ πλοῦτου σπατάλη, λέγει ὁ Ἰάκωβον,
δύναται νὰ διορθωθῇ διὰ τῆς μελλούσης φειδοῦς,

ἀλλὰ τίς δύναται νὰ εἶπῃ· «θέλω ἀναπληρώσῃ τὴν σημερινὴν ἀπώλειαν χρόνου λαμβάνων ἐκ τῆς αὐριανῆς ἡμέρας!» Ὁ Μεγάλλῃθων ἐσημείωσεν τὸν ἀπολεσθέντα χρόνον ὅπως ἐνηυμνήθῃ καὶ μὴ ἐμπέσῃ εἰς τὸ αὐτὸ ἀμάρτημα. Ἰταλὸς τις σοφὸς ἔθεσεν ἐπιγραφὴν ἐπὶ τῆς θύρας του λέγουσαν ὅτι· «οἱ μένοντες ὑπὲρ τὰς ὀλίγας στιγμὰς παρ' αὐτῷ ὀφείλουσι νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὰς ἐργασίας του». Οἱ μεγάλοι ἐργάται θεωροῦσι τὸν χρόνον ὡς κτῆμα, ἐξ οὗ δύνανται νὰ ἐξάγωσι θησαυρὸν, τοῖς ἀπογόνους μεταδιδόμενον, ἐν σχήματι λαμπρῶν σκέψεων καὶ πράξεων. Ἀπίστευτοι φαίνονται ἐνίοτε οἱ πρὸς ἐπίτευξιν σκοποῦ καταβαλλόμενοι ὑπὸ τινων κόποι, ἀλλ' οἱ κόποι ἐκεῖνοι εἰσὶν ὄρος ἐπιτυχίας. Ὁ Ἀδδισων ἐσύναξε μεγίστην ποσότητα ὕλης πρὶν ἀρχίσῃ τὴν δημοσίευσιν τοῦ περιβοήτου συγγράμματος «τοῦ Θεατοῦ». Ὁ Νεῦτων δεκαπεντάμις ἔγραψε τὴν «Χρονολογίαν» του καὶ ὁ Γίββων ἐνεακίς τὰ «Ἀπομνημονεύματα». Ὁ Χάλλ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐμελέτα δεκαεξὶ ὥρας τὴν ἡμέραν, καὶ ὅταν ἐκουράζετο σπουδάζων νομικὰ, ἀνεπαύετο διὰ τῆς μελέτης τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν μαθηματικῶν, ὁ Χούμ, συγγραφῶν τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἀγγλίας, ἐργάζετο δεκατρεῖς ὥρας καθ' ἑκάστην. Ὁ δὲ Μοντεσκιὲ δμιλιῶν περὶ τίνος πονημάτος του, ἔλεγε πρὸς φίλον· «Ὀλίγων μόνον ὥρῶν δεῖται ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ, ἀλλὰ σὲ βεβαιῶ ὅτι τοσοῦτον ἐκοπίασα ἵνα τὸ συγγράψω, ὥστε ἐλευκάνθῃ ἡ κόμη μου».

Η ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΛΑΣΕΓΛΙΕΡ

[Μυθιστορία Ἰουλίου Σανδῶ].

Συνίετα ἰδίε σελ. 82.

Ἡ πρῶτα ἦτο ὠραία, ἐξ ἐκείνων, ἀς δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐπισκιάσει ἡ μελαγχολικὴ οὐμίχλη τοῦ φθινοπώρου, ὁ δὲ Βερνάρδος ἀνεγνώριζε τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἔνθα εἶχεν αὐξήθῃ καὶ εἰς ἕκαστον βῆμά του, εἰς ἕκαστον ἐλιγμὸν τῆς ἀτραποῦ, νῆα τις ἀνάμνησις τῶν εὐτυχῶν του χρόνων διεγείρετο ἐν ἐαυτῷ. Οὕτω λοιπὸν βαδίζοντες συνωμίλουν περὶ παρελθουσῶν ἡμερῶν καὶ ὁ μὲν Βερνάρδος διηγείτο τὴν ταραχώδη παιδικὴν ἡλικίαν του, ἡ δὲ Ἐλένη τὸν σοβαρὸν καὶ μονήρη βίον τῆς. Ἐνίοτε ἐσταμάτουν, εἴτε διὰ ν' ἀνταλλάξωσιν ἰδέαν ἢ παρατήρησιν τινα, εἴτε διὰ νὰ συλλέξωσιν ὠρατιὸν τι ἄνθος, εἴτε διὰ νὰ θαυμάσωσι τὰς ποιικιλίας τοῦ φωτός τοῦ προσπίπτοντος ἐπὶ τῶν λειμῶνων καὶ τῶν λόφων καὶ ἔπειτα ἐκπεπληγμένοι, διότι ἀνεκάλυπτον ὁμοιότητα εἰς τὰς ἰδέας καὶ τὰ αἰσθηματὰ των, ἐξηκολούθουν σιωπηλοὶ τὴν πορείαν των μέχρις οὗ νέον τι ἀντικείμενον παρατηρήσεως διέκοπτε τὴν σιωπηλὴν ἐκείνην κοινωνίαν τῶν ψυχῶν των. Ἀλλ' ἐὰν φανῇ παράδοξον, ἀς εἰπωμεν ἀνάρμοστον, εἰς τινὰς μέχρις ὑπερβολῆς αὐστηροῦς καὶ περιορισμένους τὰς ἰδέας, ὅτι ἡ θυγάτηρ τοῦ μαρκησίου Λασεγλιερ ἐπεριδιάβαζεν ἐν προῖνῃ ἐνδυμασίᾳ στηριζομένη

ἐπὶ τοῦ βραχίονος νεανίου, ὃν μόλις χθὲς εἶχε γνωρίσει κατὰ πρώτην φοράν, τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι τὰ πνεύματα ἐκεῖνα, ὧν ἐν τούτοις σεβόμεθα τὰς λεπτολόγους παρατηρήσεις, λησμονοῦσιν ὅτι ἡ κόρη ἐκείνη ἦτο παραπολὺ ἀγνή τὸν νοῦν καὶ περὶπολὺ ἀθῶα, ὥστε νὰ αἰσθανθῇ τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῆς συστολῆς, ὅπερ ἡ ἐπιτηδευμένη κοινωνία διδάσκει εἰς τὰς ἀναπτυσσομένας ἐν αὐτῇ νεανίδας· ὑπενθυμίζομεν ἐπίσης αὐτοῖς, ὅτι ἡ Ἐλένη εἶχεν αὐξήθῃ ἐν πλήρει ἐλευθερίᾳ καὶ ὅτι ἀκολουθοῦσα νῦν τὴν κλίσιν ἐκείνην τῆς καρδίας τῆς, ἦν οὐδαμῶς ὑπόπτυσεν, ἐνόμιζεν ὅτι ἐκτελεῖ καθήκον ἱερὸν. Ἀλλὰ μετὰ μιᾶς ὥρας περιπατον ἔφθασαν ἀνεπαισθήτως εἰς τὴν ἑπαυλιν, ἔνθα ἐγεννήθη ὁ Βερνάρδος καὶ εἰς τὴν θέαν τῆς πενιχρᾶς ἐκείνης κατοικίας, ἥτις κατ' οὐδὲν εἶχε μεταβληθῇ, ὁ γενναῖος στρατιώτης δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὴν συγκίνησίν του· ἠέλησε νὰ ἐπανίδῃ, νὰ παρατήρησῃ τὰ πάντα καὶ ἔπειτα ὑπέβη νὰ καθίσῃ πλησίον τῆς Ἐλένης εἰς τὴν αὐλὴν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ λιθίνου καθίσματος, ἐφ' οὗ ἐκάθισεν ὁ πατήρ του ἡμέρας τινὰς πρὶν ἀποθάνῃ· ἀλλ' ἀμφότεροι ἦσαν συγκινημένοι καὶ σιωπηλοὶ· ὅτε δὲ ὁ Βερνάρδος ἤγειρε τὴν κεφαλὴν του, ἦν ἐκράτει ἐπὶ πολὺ μεταξὺ τῶν χειρῶν του, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦτο βρεγμένον μὲ δάκρυα.

— Δεσποινίς, εἶπε στρεφόμενος πρὸς τὴν Ἐλένην, χθὲς διηγῆθην ἐνώπιον ὑμῶν τὰ ἐξ ἔτη τῶν ταλαιπωριῶν καὶ τῆς αἰχμαλωσίας μου· εἴσθε ἀγαθὴ τὸ γνωρίζω, τὸ αἰσθάνομαι· καὶ ὥσως συνεπαθήσατε πρὸς τὰ δεινὰ μου· ἐν τούτοις κατὰ τὴν ὀχληρὰν ἐκείνην διήγησιν δὲν ἀνέφερον τὴν τρομερωτάτην τῶν βαρῶν μου, ἀν καὶ τὴν βάσανον ταύτην τὴν φέρω πάντοτε ἐν ἐμοί, καὶ ὡς ἀκοίμητος γυψ κατατρώγει τὰ σπλάγγνα μου· Ἀκούσατε· ὅταν ἀφῆκα τὸν πατέρα μου, ἦτο ἤδη γέρον καὶ μόνος ἐν τῷ κόσμῳ· μάτην λοιπὸν μὲ παρεκάλει νὰ μείνω λέγων ὅτι μόνον ἐμὲ εἶχεν ἐπὶ γῆς. Ἐγὼ ἐγκατέλιπον αὐτὸν ἀσπλάγχως καὶ ἔτρεξα κατόπιν τῆς σιαιᾶς ἐκείνης τῆς καλουμένης δόξης· ἀλλ' ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου τῶν στρατοπέδων καὶ τῆς μέθης τοῦ πολέμου δὲν ἐσκεπτόμην ὅτι εἶμαι υἱὸς ἀγνώμων. Ὅτε ὅμως ἔγεινα αἰχμάλωτος, τότε, ἐν τῇ Ὀλιβεραῖ ἐκείνῃ μονώσει μου ἠσθάνθην αἴφνης ἐμαυτὸν πιεζόμενον ὑπὸ τὸ βάρος ὀδυνηρᾶς σκέψεως· διότι ἐφανταζόμην τὸν γέροντα πατέρα μου, ἄνευ συγγενῶν, ἄνευ φίλων, ἄνευ οἰκογενείας, ἐγκαταλειμμένον καὶ ἔρημον ἐν τῷ κόσμῳ· ἐφανταζόμην αὐτὸν ὀρηνοῦντα ἐπὶ τῷ θανάτῳ μου, καὶ καταρῶμενον τὸν βίον μου· ἔκτοτε δὲ ἡ ἰδέα ὅτι παρεπνεῖτο κατ' ἐμοῦ, ὅτι μὲ ἤλεγχεν ἐπὶ ἀστοργίᾳ, δὲν μοι ἄρπινεν οὐδὲ στιγμὴν ἡσυχίας· Ὀλίφισ ἀλγεινῇ βασιανίζει ἔκτοτε τὴν καρδίαν μου καὶ ἀκόμη κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ἐρατῶ ἐμαυτὸν· μὲ συνεχώρησεν ἄρα γε θνήσκων;

— Ἀπέθανεν εὐλογῶν τὴν μνήμην σας, ἀπάν-